

Spauda ir informacija

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas
PRANEŠIMAS SPAUDAI Nr. 94/20
2020 m. liepos 16 d., Liuksemburgas

Sprendimas byloje C-129/19
Presidenza del Consiglio dei Ministri / BV

Valstybės narės turi suteikti kompensaciją visiems, įskaitant jų teritorijoje gyvenantiems, nukentėjusiesiems nuo tyčinių smurtinių nusikaltimų

Kompensacija neturi apimti visos žalos atlyginimo, bet jos suma negali būti tik simbolinė

2020 m. liepos 16 d. priimtame Sprendime *Presidenza del Consiglio dei Ministri* (C-129/19) Teisingumo Teismo didžioji kolegija nusprendė, pirma, kad valstybės narės deliktinės atsakomybės už žalą, padarytą pažeidus Sąjungos teisę, schema turi būti taikoma nukentėjusiesiems asmenims, gyvenantiems šioje valstybėje narėje, kurios teritorijoje buvo padarytas smurtinis tyčinis nusikaltimas, todėl, kad ši valstybė narė laiku neperkėlė Direktyvos 2004/80/EB¹. Antra, Teisingumo Teismas nusprendė, kad fiksuoto dydžio kompensacija, skiriama nukentėjusiesiems nuo seksualinio smurto pagal nacionalinę kompensacijų nukentėjusiesiems nuo tyčinių smurtinių nusikaltimų schemą, negali būti laikoma „teisinga ir tinkama“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, jeigu ji nustatoma neatsižvelgiant į padaryto nusikaltimo pasekmių nukentėjusiesiems rimtumą ir todėl ją tinkamai neprisidedama prie patirtos turinės ir neturinės žalos atlyginimo.

Nagrinėjamu atveju 2005 m. spalio mėn. Italijoje gyvenanti Italijos pilietė BV nukentėjo nuo seksualinio smurto, padaryto šios valstybės narės teritorijoje. Tačiau 50 000 EUR, kuriuos kaltininkai buvo įpareigoti jai sumokėti kaip žalos ir nuostolių atlyginimą, negalėjo būti išmokėti, nes kaltininkai pasislėpė. 2009 m. vasario mėn. BV pareiškė ieškinį *Presidenza del Consiglio dei Ministri* (Ministrų Tarybos prezidiumas, Italija) dėl žalos, kurią ji tariamai patyrė dėl to, kad Italija laiku neperkėlė Direktyvos 2004/80², atlyginimo. Vykstant šiam procesui *Presidenza del Consiglio dei Ministri* pirmojoje instancijoje buvo įpareigotas sumokėti BV 90 000 EUR sumą; apeliaciniame procese suma buvo sumažinta iki 50 000 eurų.

Gavus *Presidenza del Consiglio dei Ministri* kasacinį skundą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui iškilo klausimas, pirma, dėl galimybės taikyti valstybės narės deliktinės atsakomybės schemą nukentėjusiesiems nuo smurtinių tyčinių nusikaltimų, nesantiems tarpvalstybinėje situacijoje, tuo pagrindu, kad Direktyva 2004/80 buvo perkelta praleidus terminą. Antra, jam kilo abejonių dėl 4 800 EUR sumos, numatytos Italijos teisės aktuose³ kaip kompensacijos nukentėjusiesiems nuo seksualinio smurto, pripažinimo „teisinga ir tinkama“ kompensacija, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/80 12 straipsnio 2 dalį.

Dėl pirmojo klausimo Teisingumo Teismas pirmiausia priminė sąlygas, leidžiančias nustatyti valstybių narių atsakomybę už pažeidus Sąjungos teisę padarytą žalą privatiems asmenims, t. y. pažeistos Sąjungos teisės normos, suteikiančios teisių privatiems asmenims, buvimą, pakankamai sunkų šios normos pažeidimą ir priežastinį ryšį tarp šio pažeidimo ir asmenų patirtos žalos. Nagrinėjamu atveju, atsižvelgdamas į Direktyvos 2004/80 12 straipsnio 2 dalies tekstą, kontekstą ir

¹ 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva 2004/80/EB dėl kompensacijos nusikaltimų aukoms (OL L 261, 2004, p. 15; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 7 t., p. 65).

² Pagal Direktyvos 2004/80 12 straipsnio 2 dalį, „[v]isos valstybės narės užtikrina, kad jų nacionalinės taisyklės numatytų kompensacijų smurtinių tyčinių nusikaltimų, padarytų atitinkamose jų teritorijose, aukoms schemas, kurios garantuotų sąžiningą ir atitinkamą [teisingą ir tinkamą] kompensaciją aukoms“.

³ Reikia pažymėti, kad po to, kai Italijai buvo pareikštas šis ieškinyje dėl deliktinės atsakomybės, ši valstybė narė nustatė kompensacijų tiek gyvenantiems Italijoje, tiek joje negyvenantiems nukentėjusiesiems nuo smurtinių tyčinių nusikaltimų, padarytų Italijos teritorijoje, schemą. Ši schema, taikoma atgaline data, taip pat apima veikas, priskirtas prie tokio pobūdžio nusikaltimų, padarytas nuo 2005 m. liepos mėn. 1 d.

tikslus, Teisingumo Teismas, be kita ko, pažymėjo, kad šioje nuostatoje Sąjungos teisės aktu leidžias nusprendė ne nustatyti, jog kiekviena valstybė narė turi turėti specialią kompensacijų schemą, taikomą tik nukentėjusiesiems nuo smurtinių tyčinių nusikaltimų, esantiems tarpvalstybinėje situacijoje, bet šiems nukentėjusiesiems taikyti nacionalines kompensacijų nukentėjusiesiems nuo smurtinių tyčinių nusikaltimų, padarytų atitinkamose valstybių narių teritorijose, schemas. Užbaigęs analizę jis nusprendė, kad **Direktyva 2004/80 kiekviena valstybė narė įpareigojama nustatyti kompensacijų schemą, taikomą visiems nukentėjusiesiems nuo smurtinių tyčinių nusikaltimų, padarytų jos teritorijoje, o ne tik tarpvalstybinėje situacijoje esantiems nukentėjusiesiems**. Remdamasis tuo, kas išdėstyta, Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad Direktyva 2004/80 suteikia teisę gauti teisingą ir tinkamą kompensaciją ne tik tokioje situacijoje esantiems nukentėjusiesiems nuo tokių nusikaltimų, bet ir nukentėjusiesiems, kurie nuolat gyvena valstybės narės, kurioje buvo padarytas nusikaltimas, teritorijoje. Todėl, jei tenkinamos kitos dvi minėtos sąlygos, privatus asmuo turi teisę į žalą, kurią jis patyrė dėl to, kad valstybė narė pažeidė iš Direktyvos 2004/80 12 straipsnio 2 dalies kylančią pareigą, atlyginimą, neatsižvelgiant į tai, ar šio asmens situacija buvo tarpvalstybinė tuo metu, kai jis nukentėjo nuo aptariamo nusikaltimo.

Dėl antrojo klausimo Teisingumo Teismas konstatavo: kadangi Direktyvos 2004/80 12 straipsnio 2 dalyje nėra jokios nuorodos dėl kompensacijos, kuri turėtų atitikti „**teisingą ir tinkamą kompensaciją**“, sumos, šia nuostata valstybėms narėms šiuo klausimu suteikiama diskrecija. Nors ši kompensacija **nebūtinai turi užtikrinti visišką nukentėjusiųjų nuo smurtinių tyčinių nusikaltimų patirtos turtinės ir neturtinės žalos atlyginimą, vis dėlto ji negali būti visiškai simbolinė ar akivaizdžiai nepakankama, atsižvelgiant į padaryto nusikaltimo pasekmių šiems nukentėjusiesiems rimtumą**. Teisingumo Teismo teigimu, pagal šią nuostatą tokiems nukentėjusiesiems skirta kompensacija turi tinkamai kompensuoti jų patirtas kančias. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas taip pat patikslino, kad fiksuoto dydžio kompensacija tokiems nukentėjusiesiems gali būti laikoma „teisinga ir tinkama“, jeigu išmokų skalė būtų pakankamai išsami, kad už konkretų tyčinį smurtinį nusikaltimą numatyta fiksuoto dydžio kompensacija nebūtų akivaizdžiai nepakankama, atsižvelgiant į konkretaus atvejo aplinkybes.

PASTABA: Prašyme priimti prejudicinį sprendimą valstybių narių teismai, nagrinėdami juose iškeltą bylą, gali pateikti Teisingumo Teismui klausimus dėl Sąjungos teisės išaiškinimo ar Sąjungos teisės akto galiojimo. Teisingumo Teismas nenagrinėja nacionalinės bylos. Remdamasis Teisingumo Teismo sprendimu šią bylą turi išspręsti nacionalinis teismas. Šis sprendimas taip pat privalomas kitiems nacionaliniams teismams, nagrinėjantiems panašias problemas.

Žiniasklaidai skirtas neoficialus dokumentas, neįpareigojantis Teisingumo Teismo.

[Visas sprendimo tekstas](#) nuo jo paskelbimo dienos prieinamas CURIA tinklalapyje.

Kontaktinis asmuo: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127